

Motion till riksdagen

1989/90:Jo227

av Leif Olsson och Kenth Skårvik (båda fp)

Jordbruks- och landsbygdsfrågor

Rationaliseringsprocesserna inom svenskt jordbruk har lett till effekter som borde varit förutsägbara. Dit hör produktionsöverskott för de flesta vegetabilier. Lönsamhetskrav och sociala behov har medverkat till att mellanbygder och skogsbygder kommit i bakvatten. Spannmålsproduktionen sker till största del i rikets slättbygder medan djurhållningen sker på skiftande villkor i mellanbygderna.

Strävan efter balans på den inhemska marknaden finns angiven i LAG:s förslag till ny livsmedelspolitik. Lars Jonasson vid Sveriges Lantbruksuniversitet har i en rapport visat att en marknadsanpassning enligt LAG:s förslag skulle få svåra konsekvenser för skogs- och mellanbygderna i landet. Produktion till ett värde av ca 3 miljarder skulle upphöra i dessa bygder. Till förlorarregionen hör Bohuslänet. Sedan gammalt präglas det bohuslänska jordbruket av betydande djurhållning, beroende på topografi och riklig nederbörd. Den önskade reduceringen av mjölkproduktionen kan leda till en total nedläggning av mjölkkobesättningar inom delar av landskapet. En viss övergång till köttproduktion är möjlig, men även den kräver stöd i någon form.

Men Jonassons rapport visar också att om den inhemska avregleringen kombineras med en arealersättning – som folkpartiet sedan många år föreslagit – så flyttar inte mjölkproduktionen ut på slätterna utan bevaras i skogs- och mellanbygder. Det är för det bohuslänska jordbruket en nödvändighet att minskningen av mjölkproduktionen upphör. Sett över en 10-årsperiod har den halverats. Det rimliga, för ett landskap av Bohusläns struktur, är en utveckling åt motsatt håll. De naturliga betingelserna är utmärkta för djurhållning och det är nära till stora avnämrområden, inte minst Göteborg.

Samtidigt med den minskade djurhållningen kommer i spåren en igenbuskning av landskapet och skogsplantering av öppna områden. Ekonomiska och andra rationella skäl, brist på lövträdsplantor och svårigheter att driva lövträdsmarker, har lett till beskogning med gran. Vi har från motionärernas sida i riksdagen tagit upp plantbristen på lövträd men inte fått gehör för våra krav. Vi konstaterar nu, i ett uttalande från jordbruksdepartementet 1989, att det inte finns tillräckligt med lövskogsplantor inom landet. Bristen bör temporärt kunna lösas via Finland, där visst överskott finns.

Bohusläns mjölkproducenter bör heller inte tyngas av restriktioner som försämrar lönsamheten. Vi tänker i detta fall på "gödsellagen", som bön-

derna i Bohuslän upplever som orättvis. Lagen innebär att om man har mer än 6 mjölkkor, skall gödsel kunna lagras i 8 månader. Det är vanskligt att exakt ange investeringskostnaden för de små och medelstora jordbruk det är fråga om i Bohuslän. Troligen ligger kostnaden över 100 milj. kr. än under. Antalet berörda brukare är ca 700 och det sammanlagda statsbidraget för dessa investeringar uppgår till 5 milj. kr.

Lokala bedömare av jordbruksnäringen tror att ett stort antal djurhållare genom nämnda lag kan komma att gå över till spannmålsodling. Man har inte råd att investera minst 100 000 kr. i ny gödselhantering. Effekten av myndigheternas vällovliga ambition att minska skadorna på havsmiljön genom reducering av kväveutsläppen, kan då bli den motsatta. Lantbrukarna tar vallarna i anspråk för spannmålsodling, därmed kommer användningen av handelsgödsel och bekämpningsmedel att öka.

Den nya lagens syfte, att få bönderna i kustregionerna att lagra gödsel på ett godtagbart sätt, är som ovan framhållits försvarbar men får negativa effekter i Bohuslän, där djurantalet är begränsat. Det mindre djurantalet innebär att lönsamheten aldrig kan bli som den i t ex Halland, där gårdarna är större och därmed djurantalet. Det rimliga vore att statsbidrag utgick per lantbruksföretag i kustregionen, eller att Bohuslän placerades in i stödrområde 3, vilket ger ett högre producentpris på mjölk.

En av de frågor som intimt hör samman med förändringarna i svenskt jordbruk är den tilltagande förbuskningen av landskapet. Om man från statsmakternas sida anser att odlingslandskapet är värt att bevara i hela landet så måste som folkpartiet föreslagit en arealersättning införas. För Bohusläns del, med dess omfattande betesmarker, kan s.k. Highland-boskap då bli ett av flera alternativ till mjölkproduktion. Dessa djur är lättskötta, det behövs ej några dyra hyggnader. Nackdelen är att de växer ganska långsamt.

Ett annat alternativ till mjölkproduktion är självklart skogsplantering. Här menar vi dock att det gängse alternativet med granbeskogning måste vika för större arealer med lövskog – och inte minst energigrödor. I Bohuslän finns genom klimatet och de många sankmarkerna goda förutsättningar för t.ex. Salixarter. Frågan om bibränslen och dess roll i energipolitiken dras tyvärr i långbänk. Vi föreslår att riksdagen ställer sig välvillig till att i Bohuslän genomföra försök med biproduktion i större skala. Biomassan är förnybar, den är bättre från miljösynpunkt än fossila bränslen. Biomassa kan utvinnas på många olika sätt – vi har antagit att en inriktning på snabbväxande trädslag av t.ex. Salix och Populus är att förorda på den åkermark som blir över när djurhållningen minskar. Redan efter tre år kan man skörda energiskog. Biomassan kan användas för att producera värme till bostäder och industri och för att producera el i kraftverk.

Till sist vill vi betona det angelägna i att alternativodlingen får en mer framträdande plats i jordbruket. Den statliga satsningen på att främja alternativodling är hittills blygsam. De lantbrukare som vill ändra sin produktion och gå över till alternativodling får bära riskerna själva. Och de flesta lantbrukare har inget utrymme för något risktagande. Även på detta område skulle folkpartiets gamla förslag om arealersättning vara av avgörande betydelse. Vi vet att det finns en stor marknad för produkter som är alternativt

odlade. Efterfrågan överstiger vida tillgången. Vi anser att det är märkligt att samtidigt som lantbrukarna uppmanas att ändra produktionen så är intresset från samhällets sida att främja sådana förändringar mycket blygsam.

Att en övergång till alternativ produktion kan löna sig, finns exempel på. Mjölkgårdar har gått över till alternativodling och odlat bl.a. rotfrukter, vilket har lett till en förbättrad lönsamhet. Fler skulle kunna ta steget över till alternativodling om man fick en ekonomisk stimulans.

Vårt förslag är därför att arealersättning som gynnar alternativodling skall införas. Härutöver bör staten satsa på försöksgårdar i olika delar av landet. Dessa gårdar skall användas som studieobjekt för intresserade lantbrukare.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det är nödvändigt att kombinera en avreglering av jordbruket med arealersättning för att bevara mjölkproduktion i Bohuslän.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att produktionen av lövträdsplantor måste öka,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att bidragen till gödselvårdsanläggningar i Bohuslän måste öka,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av försöksodling i Bohuslän av bioprodukter.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av arealersättning och försöksgårdar för alternativodling.

Stockholm den 25 januari 1990

Leif Olsson (fp)

Kenth Skårvik (fp)